

Рибак Олена Миколаївна

канд. екон. наук, доцент,
доцент кафедри фінансів,
банківської справи та страхування
Національний авіаційний університет,
м. Київ, Україна

ТРАНСФОРМАЦІЯ ФІНАНСОВИХ ПОТОКІВ ДОМОГОСПОДАРСТВ В УМОВАХ ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІКИ

Цифровізація сучасного суспільства, що призвела до бурхливого розвитку когнітивної економіки, істотно вплинула також на фінансові відносини. Процес формування, розподілу та використання централізованих та децентралізованих фондів грошових коштів набуває нових характерних ознак цифрової економіки. Динамічність даного процесу викликає необхідність їх постійного вивчення та адаптації до реалій сьогодення.

Сфера фінансових інтересів традиційно ділиться на державну, суб'єктів господарювання та домашніх господарств. Саме фінанси домогосподарств сьогодні є тією основою, що дозволяє акумулювати основну частину фінансових ресурсів, як на мікро-, так и на макроекономічних рівнях.

Ще Аристотель у четвертому столітті до нашої ери, при вивченні економічних явищ та процесів у основу ставив господарство людини [1]. Згодом У. Петті в аналізував доходи домогосподарств. Цікавився питанням впливу природи людства на економічні процеси і А. Сміт [2]. Приділяли істотну увагу фінансам домогосподарств і сучасні вчені – економісти. Так наприклад економічну природу та роль фінансів домогосподарств вивчала Рудницька О.В. [3]. Питанням заощаджувальної поведінки домогосподарств в Україні цікавився Булавинець В.М. [4]. Не зважаючи на такий тривалий генезис фінансів домогосподарств та сучасні наукові дослідження, поведінкова економіка, що мала активний розвиток останні п'ятнадцять років, та реалії цифрової економіки внесли істотні корективи у загальновідомі механізми розподілу та перерозподілу фінансових потоків на рівні домогосподарства.

Зважаючи на все вищевикладене, метою даної роботи є дослідження трансформованих фінансових потоків домогосподарств та їх адаптація з урахування реалій поведінкової цифрової економіки на рівні домогосподарств України.

Відмінність фінансів домогосподарств від державних фінансів та фінансів суб'єктів господарювання дає можливість говорити про власну структуру доходів та видатків, а цифровізація української економіки та її вихід на міжнародні, глобальні ринки відкриває нові можливості заощадження та інвестування.

При вивченні динаміки ресурсів та витрат домогосподарств за останні п'ять років (Рис. 1) очевидним стає, що сукупні доходи та витрати домогосподарств мають тенденцію до зростання.

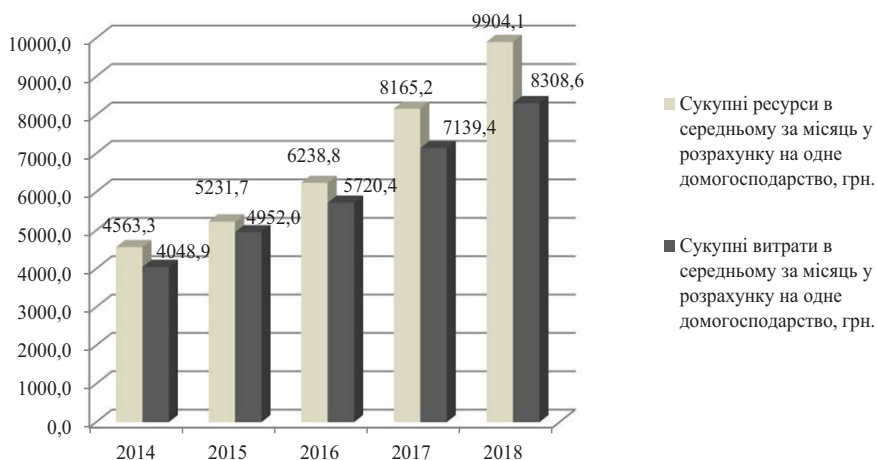

Рис. 1 Динаміка ресурсів та витрат домогосподарств України за 2014–2018 рр. Складено автором за даними Державного комітету статистики України.

Зазначений аспект безумовно є позитивною тенденцією, оскільки темп зростання ресурсів домогосподарств значно перевищує темпи інфляції національної грошової одиниці. Позитивним є також факт збільшення різниці між ресурсами домогосподарств та їх витратами. Так станом на кінець 2014 року різниця становила 514,4 грн. а станом на кінець 2018 вона склала 1595,5. [5]. Що створює резерв для заощаджень та здійснення капітальних інвестицій на рівні домогосподарства.

Структуру витрат за вказаний період зручно розглянути за допомогою рисунку 2. Основну частину витрат складають витрати на продукти харчування та безалкогольні напої (47,7 %), при цьому варто зауважити, що протягом 2014 – 2018 рр. [5] частка таких витрат у загальній структурі зменшується за рахунок чого зростає частка витрат на непродовольчі товари, послуги та неспоживчі сукупні витрати.

Зазначена тенденція є характерною саме для цифрової економіки, оскільки на фоні зменшення вартості послуг, що надаються через всесвітню мережу, стрімко зростає їх кількість та обсяг.

Структура сукупних витрат

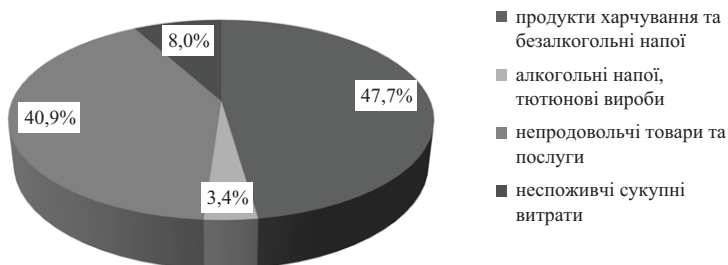

Рис. 2 Структура витрат домогосподарств України за 2018 р. Складено автором за даними Державного комітету статистики України.

Аналізуючи структуру ресурсів домогосподарств за даними Державної служби статистики України (Рис. 3) варто зауважити, що на фоні зростання питомої ваги заробітної плати домогосподарств зменшується питома вага пільг, субсидій пенсій та стипендій, що безумовно позитивно впливає на макроекономічні показники розвитку держави, зменшуючи державні видатки і дефіцит бюджету України відповідно.

Структура сукупних ресурсів

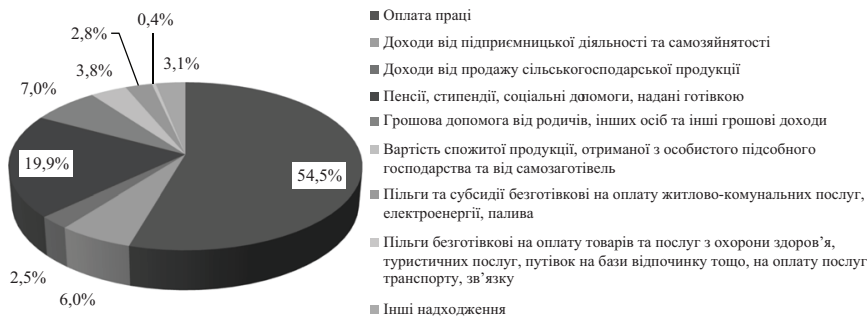

Рис. 3 Структура ресурсів домогосподарств України за 2018 р. Складено автором за даними Державного комітету статистики України.

Таким чином, аналізуючи традиційну структуру ресурсів та витрат домогосподарств, варто зазначити, що на наш погляд, вона не відповідає сучасним вимогами цифрової економіки та потребує істотного доопрацювання. Так у структурі сукупних витрат окремо варто виділити витрати на комунальні послуги, послуги зв'язку та витрати на придбання та використання нематеріальних активів. При цьому, варто враховувати, що окремою статтею доходів, що істотно збільшить ресурси домогосподарств, є дохід, отриманий в мережі Інтернет та вхідні потоки від створення та використання об'єктів інтелектуальної власності. Зазначені вхідні потоки мають стійку тенденцію до зростання, однак внаслідок складності обліку такого виду доходів держава їх не завжди враховує, що безумовно негативно впливає на рівень сукупних доходів держави, номінально зменшує попит населення та має опосередкований вплив на цілий ряд інших мікро – та макроекономічних показників країни.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Железнов В.Я. Экономическое воззрение древних греков // История экономической мысли. М., 1916. Т. 1, вып. 1. С. 1–253.
2. Фузейникова М.Е. Исторический аспект развития финансов домашних хозяйств // Финансы и кредит. 2010. № 21. С. 77–83.
3. Рудницька О.В. Економічна природа та роль фінансів домогосподарств у фінансовій системі країни / О. В. Рудницька // Економічний вісник університету. – 2013. – Вип. 20(1). – С. 173-178. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/escvu_2013_20%281%29__36
4. Булавинець В. М. Особливості заощаджувальної поведінки домогосподарств в Україні / В. М. Булавинець // Ефективна економіка. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/12_2018/113.pdf
5. Офіційний сайт Державного комітету статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.ukrcensus.gov.ua
6. Кіт Л. З. Еволюція мережевої економіки / Л. З. Кіт // Вісник Хмельницького національного університету. – Економічні науки. – 2014. – № 3. – Т. 2. – С. 187-194.